

Шемігон Олександр Іванович

*кандидат сільськогосподарських наук, доктор економіки, доцент,
доцент кафедри менеджменту*

Білоцерківського національного аграрного університету;

Табачишин Віктор Павлович

здобувач другого (магістерського) ступеня освіти

Білоцерківського національного аграрного університету

**РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
У РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Триваючі тенденції кризового характеру світової економіки мають у своїй основі нестабільність розвитку своїх складових – національних економік, які, в той же самий час, не можуть бути позитивно динамічними, якщо порушено баланс розвитку регіональних економік в межах країн. Специфіка нинішніх обставин національного розвитку на тлі деструкційних внутрішніх процесів і зовнішніх викликів, підвищують значимість стратегічного розвитку малого підприємництва як пріоритетної сфери вітчизняної економіки.

Доказовим фактом того, що відбулося осмислене усвідомлення цієї самої значимості вітчизняними публічними менеджерами нашої держави, є Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р [1] (далі – Концепція). В перших абзацах розділу «Проблеми, які потребують розв’язання» цієї ж Концепції відзначено, що в Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування [2], прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування. Проте від часу прийняття Конституції України [3] та базових нормативно-правових актів з питань місцевого самоврядування, розвиток місцевого самовря-

дування фактично здійснювався лише на рівні територіальних громад, міст обласного значення, оскільки переважна більшість соціально територіальних спільнот, через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування.

Констатуємо, що Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985, яка визначена як орієнтир і водночас критерій, була ратифікована Законом України від 15.07.1997, а чинності набула для України лише 01.01.1998. Часовий проміжок тривалістю 16 років – від дати набрання чинності для України приписів Європейської хартії місцевого самоврядування до схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні – є свідченням того, що формальне введення норм міжнародного права в систему національного, не є зобов'язуючою гарантією улаштування внутрішніх справ таким чином, щоб ці самі норми мали простір для приведення їх у дію. В той же час, цього часу стало достатньо, щоб мати можливість усвідомити той факт, що децентралізація спрацьовує на благо тієї європейської спільноти, членами якої ми намагаємося стати та критерії якої беремо за основу для унормування свого існування.

Доцільно зауважити, що збагаченість правового поля новими ціленаправленими законодавчими актами, спрямованими на врегулювання розвитку малого підприємництва в Україні, процес його самого здійснюється у неналагодженому макро- та мікросередовищі. Окрім того, збереження вже досягнутих результатів та набуття нових переваг, отриманих в ході поступального виконання Концепції, нівелюється процесами запущеними внаслідок російського *широкомасштабного вторгнення* в Україну 24 лютого 2022 року.

Незважаючи на існування об'єктивних і суб'єктивних чинників, як реалізуються як токсичні домішки до обговорюваного процесу, ми переконані, що обраний вектор має залишитися константою, сутність якої зводиться до того, що посилення ролі місцевих органів влади, за умов реформаційних процесів у напрямку децентралізації, забезпечує збільшення якісної складової у проведенні адекватної та ефективної політики сприяння стратегічному розвитку малого

підприємництва. Обґрунтування очевидне – вони володіють більш повним знанням особливостей бізнесу у тому чи іншому регіоні, місцевих особливостей економічного розвитку.

Окрім нормативно-правового надбання відносно врегулювання питання малого підприємництва, за десятиріччя наукової уваги до нього сформовано і масив наукових поглядів – суміш авторських бачень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених щодо розуміння як самого поняття «мале підприємництво», так і сутності його як економічного процесу. Про існування ідентичність наукових поглядів звичайно не йдеться, але зацікавлені дослідники сходяться в необхідності розвитку малого підприємництва та його глобальному значенні для економіки будь-якої країни.

З урахуванням того, що чинним Господарським кодексом України [4] (стаття 42 та 55) встановлено нормативне визначення підприємництва та виведено критерії для віднесення підприємства до малого, ми серед усього масиву запропонованих наукових трактувань вищевказаного поняття підтримуємо такі. Так, З. Варналій вважає, що мале підприємництво є самостійною (за рахунок власних коштів) систематичною інноваційною діяльністю громадян-підприємців та малих підприємств на власний ризик з метою отримання підприємницького доходу (надприбутку) [5, с. 23]. В. Лапуста [6] вважає, що мале підприємництво, це підприємницька діяльність, що здійснюється суб'єктами ринкової економіки при певних встановлених законами, державними органами чи іншими представницькими органами критеріях (показниках).

Практично у всіх країнах існує своя класифікація підприємств, яка ділить економічну діяльність на малий, середній і великий сектор економіки. За даними Світового банку, загальне число показників, за якими підприємства відносяться до суб'єктів малого підприємництва (бізнесу), перевищує 50. Як правило, в світовому масштабі найбільш загальними критеріями, на основі яких підприємства відносяться до малих, є: чисельність персоналу; розмір статутного капіталу; величина активів; обсяг обороту (прибутку, доходу) [7].

В ході проведеного дослідження ми стаємо причасниками ідеї, за якої елементи із вже створеного в Україні «економіко-правового

велосипеда», а це державно-приватне партнерство (Public-Private Partnerships) (Закон України «Про державно-приватне партнерство» [8], можливо спростити та адаптувати до місцевого рівня. По-перше, це відхід від марнотратного за часом простого декламування ідей щодо ролі органів місцевого самоврядування у розвитку малого підприємництва в умовах децентралізації, та перехід до впровадження форм співіснування вищевказаних суб'єктів господарювання. По-друге, це спільність взаємообумовлених інтересів, що мають причинно-наслідковий зв'язок, адже органи місцевого самоврядування стають не лише пасивним легальним контролером місцевих коштів, але і тим, хто має знайти способи їх білого отримання. По-третє, єдина територіальна локалізація на якій формуються вищевказані інтереси, отримується та осідає бажаний прибуток. По-четверте, формування позитивного конкурентного середовища у вже охоплених увагою підприємців галузях, та виробленні інвестиційного інтересу підприємців до слаборозвинених чи занепадаючих галузей регіону.

Література:

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України, 01.04.2014 № 333-р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування : Хартія, 15.10.1098. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
3. Конституція України : Закон України, 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Господарський кодекс : Закон України, від 16.01.2003 № 436-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
5. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. Київ : Знання, 2001. 277 с.
6. Лапуста М. Г., Старостин Ю. Л. Малое предпринимательство. Москва : ИНФРА-М, 1998. 320 с.
7. Дегтярьов А. В. Державна політика стратегічного розвитку малого бізнесу в умовах децентралізації. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1721> (дата звернення: 23.09.2022). DOI: 10.32702/2307-2156-2020.8.101
8. Про державно-приватне партнерство: Закон України, 01.07.2010 № 2404-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>